

Mezinárodní fórum sociálního podnikání PROSEČ 2013

***Možnosti sociální a
pracovní rehabilitace***

ROSTISLAV ČEVELA

OBSAH

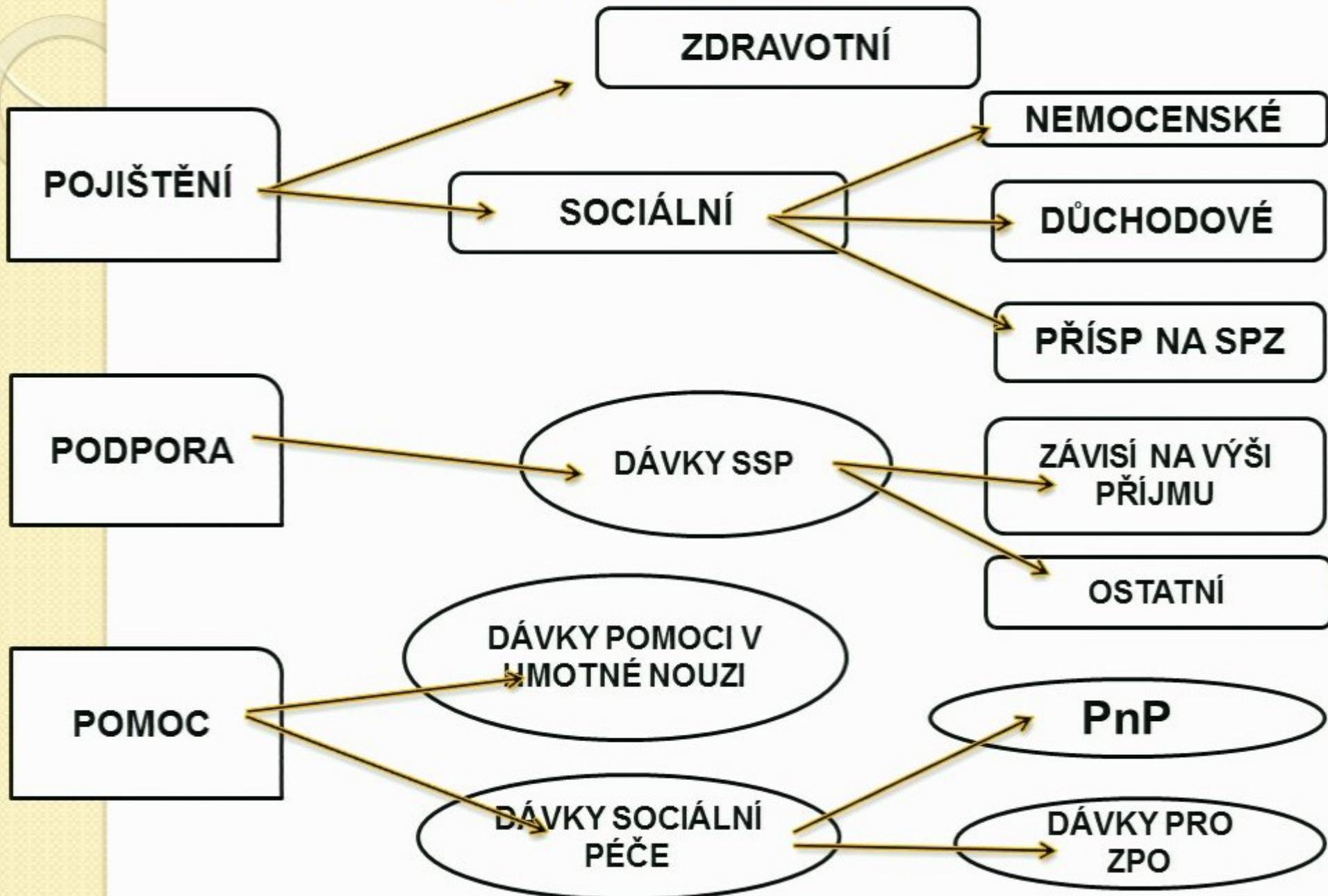
- 1) Lékařská posudková služba
- 2) Osoba zdravotně postižená
- 3) Sociální rehabilitace
- 4) Pracovní rehabilitace
- 5) Pracovnělékařské služby vs. lékařská posudková činnost
- 6) Sociální ekonomika a sociální ekonomie

Lékařská posudková služba

- LPS – expertní složka rezortu práce a sociálních věcí s vlivem na výplatu dávek ve výši až **80 miliard ročně**
- Kompetence LPS jsou dány zákonem **č. 582/1991 Sb.**, o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- LPS posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnosti ve věcech sociálního zabezpečení, posuzuje zdravotní stav a jeho důsledky, jednotlivé kategorie pro účely jednotlivých systémů sociálního zabezpečení a dávek podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem (DNZS).

Systém dávek sociálního zabezpečení a zaměstnanosti

Sociální reforma a LPS po 1.1.2012

PILÍŘE REFORMY

- ✓ Sjednocení výplaty dávek
- ✓ Nové řešení dávek pro OZP + S karta
- ✓ Změny v oblasti státní sociální podpory
- ✓ Změny v oblasti pomoci v hmotné nouzi
- ✓ Změny v oblasti sociálních služeb
- ✓ Změny v oblasti zaměstnanosti
- ✓ Víceúčelové využití posudku

Výsledky sociální reformy s vazbou na LPS

- ✓ **PnP** zvýšení o 14,6 tisíc u osob nad 18 let a o 3,6 tisíc u osob do 18 let věku
- ✓ **Příspěvky na mobilitu** zvýšení o cca 15,1 tisíc
- ✓ **Průkazy OZP**
  - v roce 2011 cca 70 tisíc osob
  - v roce 2012 cca 90 tisíc osob

Revize reformy 2013

- Zrušení karet sociálních systémů (S karet) a vytvoření nových průkazů
- Zpřesnění podmínek v oblasti dotací poskytovatelům sociálních služeb
- Oddělení průkazu osoby se zdravotním postižením od vazby na kartu sociálních systémů a posouzený stupeň závislosti
- Změna podmínek nároku na průkaz osoby se zdravotním postižením
- Zavedení svébytného způsobu posuzování zdravotního stavu pro účely průkazů
- Navázání příspěvku na mobilitu na přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením
- Rozšíření zdravotních postižení pro účely PnZP (auto), i p. OZP

Průkazy OZP 2014

- Pro účely nároku na průkaz OZP (TP, ZTP, ZTP/P) se obnovuje:
- Třístupňová závažnost funkčních poruch pohyblivosti a orientace
- DNZS + 3 stupně závažnosti funkční poruchy
  - ✓ středně těžké funkční postižení pohyblivosti nebo orientace
  - ✓ těžké funkční postižení pohyblivosti nebo orientace
  - ✓ zvlášť těžké funkční postižení nebo úplné postižení pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce ve vazbě na zvládání pohyblivosti a orientace v interiéru a exteriéru

Nárok na průkaz OZP a příspěvek na mobilitu

- **Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením** má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- **Nárok na příspěvek na mobilitu** má osoba starší 1 roku, která je držitelem průkazu osoby se zdravotním postižením ZTP nebo ZTP/P, který byl přiznán podle předpisů účinných od 1. ledna 2014, opakovaně se v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována a nejsou jí poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. Nárok na příspěvek na mobilitu nemá osoba starší 18 let věku, která je držitelem průkazu osoby se zdravotním postižením ZTP z důvodu praktické nebo úplné hluchoty
- **Účinnost 1.1.2014 (senátní tisk 172)**

Revize reformy 2013

SNAHA O KOMPENZACI

ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ

NIKOLIV

O ŘEŠENÍ DŮSLEDKŮ DNZS

Definice zdravotního postižení

- **Hartl, Hartlová (2000):** „postižení zdravotní (handicap) je dlouhodobý nebo trvalý stav, který nelze léčbou zcela odstranit, lze však (jeho) nepříznivý dopad zmírnit soustavou promyšlených opatření“
- Zdravotní postižení jako „handicap a stav“ nikoli jako „disabilita a (ne)schopnost“
- **Matoušek (2003):** „zdravotní postižení, disability, je postižení člověka, které nepříznivě ovlivňuje kvalitu jeho života, zejména schopnosti navazovat a udržovat vztahy s lidmi a schopnost člověka pracovat“
- Problém na straně jedince, ale problém QOL není jen postižení či osobní dispozice, nýbrž fyzické bariéry

O právech osob se zdravotním postižením

- Přijata v roce 2006 v New Yorku, platnost od 3. května 2008
- ČR podepsala v roce 2007, ratifikovala v roce 2009
- Sbírka Mezinárodních smluv č. 10/2010, částka 4
- Sociální model zdravotního postižení:
  - „Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními (čl. 1)“

ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

- § 5 odst. 6 zákona č. 198/2009 Sb.,
- „Pro účely tohoto zákona se zdravotním postižením rozumí tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení v oblastech vymezených tímto zákonem; přitom musí jít o dlouhodobé zdravotní postižení, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok.“

ZÁKON O ZAMĚSTNANOSTI

➤ § 67 odst. 2) a 4) zákona o zaměstnanosti (č. 435/2004 Sb.)

- „(2) Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními
  - a) ve třetím stupni (dále jen „osoby s těžším zdravotním postižením“), nebo
  - b) v prvním nebo druhém stupni.
- (4) Za osoby se zdravotním postižením podle odstavce 2 písm. b) se považují i fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení posouzeny, že již nejsou invalidní, a to po dobu 12 měsíců ode dne tohoto posouzení.“

ZÁKON O ZAMĚSTNANOSTI

- V § 67 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Za zdravotně znevýhodněnou osobu podle odstavce 2 písm. c) se považuje fyzická osoba, která má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovně začleněna, vykonat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

NEPLATÍ

(4) Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a podstatně omezuje psychické, fyzické nebo smyslové schopnosti a tím i schopnost pracovního uplatnění.“.

ZÁKON O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

- § 3 písm. g) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění
- „*Pro účely tohoto zákona se rozumí zdravotním postižením tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby*“.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

- § 16 odst.2) a 3) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“

(2) *Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.*

(3) *Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.*

Historie ucelené rehabilitace z pohledu MZ

- **Rok 1951** - fyziatrická oddělení přejmenována rehabilitační
- **Rok 1991** založilo MZ pracovní skupinu „R“ (Rehabilitace) a vydalo Metodický návod k provádění léčebné rehabilitace a zajištění její návaznosti na pedagogickou, sociální a pracovní rehabilitaci (metodický návod pro vznik center léčebné rehabilitace).
- **Rok 1997** vydalo MZ příručku Činnost center rehabilitace, která shrnula odborné názory na rehabilitaci, provoz, materiálně technické a personální vybavení rehabilitačních center.
- **Rok 1999** založena Sekce pro rozvoj ucelené rehabilitace Společnosti rehabilitační a fyzikální medicíny
- cílem prosazování myšlenky moderního pojetí ucelené rehabilitace
- **Rok 2001** MZ schválilo koncepci oboru rehabilitační a

Historie ucelené rehabilitace z pohledu MPSV I

- **Rok 1998** schválen Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením
  - zavedení komplexního systému rehabilitace osob se zdravotním postižením.
- **Rok 1999** ustavena meziresortní pracovní skupina,
  - vypracovat a navrhnout koncepci systému rehabilitace pro osoby se zdravotním postižením v České republice
- **Rok 2003** usnesením vlády přijaty „Teze ucelené rehabilitace osob se zdravotním postižením“
- **Rok 2005** usnesením vlády schválen Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006 – 2009,
  - úkoly týkající se zavedení a podpory komplexního systému rehabilitace osob se zdravotním postižením

Historie ucelené rehabilitace z pohledu MPSV II

- **Rok 2010** - Usnesením vlády přijat Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010 – 2014
  - opatření v oblasti rehabilitace osob se zdravotním postižením
- **Rok 2013**
  - Meziresortní pracovní skupina k věcnému záměru právní úpravy koordinace rehabilitace OZP
  - Teze právní úpravy koordinované rehabilitace osob se zdravotním postižením

1998

2013

Rehabilitace

- **Jesenský, 1995** - rehabilitace léčebná, pracovní, sociální, pedagogická
- **Pfeiffer, 1999** – rehabilitace jako interdisciplinární obor, který zahrnuje nejen zdravotnickou, ale také sociálně-právní a pedagogicko-psychologickou péči
- **Novosad, 2000** + psychologická a volnočasová rehabilitace
- **Zákon o úrazovém pojištění, 2013** – úrazové rehabilitace

Základní oblasti rehabilitace

- 1) Léčebná
- 2) **Sociální**
- 3) Pedagogická
- 4) **Pracovní**
- 5) Volnočasová
- 6) Psychologická
- 7) Rodinná
- 8) Úrazová

SOCIÁLNÍ REHABILITACE

DLE ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

- Sociální rehabilitace je procesem s návazností na rehabilitaci léčebnou, pracovní i pedagogickou
- Terminologicky stejně je nazván také druh sociální služby dle §70 ZSS
- Služba se netýká pouze OZP (v praxi i pro rodiny s dětmi, etnické menšiny, apod.)
- § 70 odst.1) z. č.108/2006 Sb.:

„Sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů kompetencí. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně

§70, odst.2, písm. c) zák. č. 108/2006 Sb.

- Mezi základní činnosti při poskytování sociální rehabilitace patří činnosti:
  - a) výchovné
  - b) vzdělávací
  - c) aktivizační
- Jejich cílem je upevňování získaných motorických, psychických a sociálních dovedností a schopností.
- §70, odst.3
  - Sociální rehabilitace se poskytuje též formou pobytovou, a to **v centrech sociálně rehabilitačních služeb**.
  - V těchto centrech se poskytuje též ubytování, strava a pomoc při hygieně nebo poskytnutí podmínek pro hygienu.

§ 35 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon o sociálních službách

- Základní činnosti sociální rehabilitace dále popsány a specifikovány.
- Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti jsou činnosti vedoucí k upevňování získaných motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností.
- V zákoně o sociálních službách není specifikována cílová skupina, proto může být spektrum poskytovaných výchovných, vzdělávacích a aktivizačních činností velmi široké.
- Cílem těchto aktivit má být však dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti uživatele služby.
- Proto je nutné dávat do souvislostí činnosti sociální rehabilitace společně s cílovou skupinou a se stanoveným cílem, tj. samostatností a soběstačností.
- Např. osoba se zdravotním postižením se v rámci poskytování sociální rehabilitace zdokonaluje v nácviku dovedností vedoucích k samostatnému pohybu, sebeobsluze, používání pomůcek pro samostatné bydlení, apod. (ergodiagnostika?)

Sociální rehabilitace v praxi

- **256 registrovaných subjektů** - poskytovatelů sociálních služeb (k 15.1.2013), kteří poskytují sociální rehabilitaci jako druh sociální služby je a to jak ve formě terénní, ambulantní i pobytové.
  - **282 registrovaných služeb** sociální rehabilitace, nabízí kapacitu pro 1021 klientů (údaj za rok 2011), 83,8% kapacity nabízí neziskové organizace.
  - **981 klientů** využívalo službu (v roce 2011), z toho 615 v celoročních a týdenních pobytích a 366 v denních pobytích.
  - **2564 neuspokojených žádostí o službu** dle poskytovatelů v roce 2011
- Z dotací MPSV je financována sociální služba §70 sociální rehabilitace, nikoli celé širší pojetí SRHB

Sociální rehabilitace v praxi

- V roce 2010 žádalo o dotaci **148 služeb, 97 organizací**, dotace celkem činila **126 724 000 Kč**, požadavek byl 164 627 361 Kč, uspokojeno bylo 76% požadavku
- V roce 2011 žádalo o dotaci **138 služeb, 84 organizací**, dotace celkem činila **98 606 900 Kč**, požadavek byl 201 811 084 Kč, uspokojeno bylo 48% požadavku.
- V roce 2012 žádalo o dotaci **180 služeb, 106 organizací**, dotace celkem činila **149 985 200 Kč**, požadavek byl 295 181 973 Kč, uspokojeno bylo 50% požadavku.

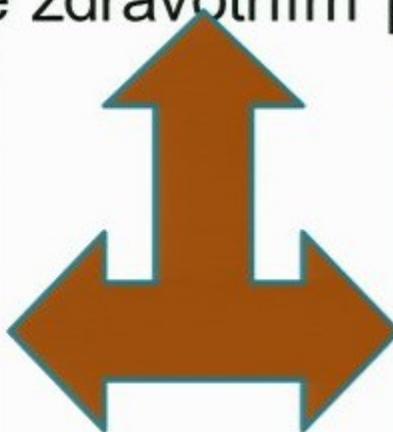
Slovensko – aktéři sociální rehabilitace (včetně psychologická, volnočasová)

Příjemci služeb sociální rehabilitace:

osoby se zdravotním postižením

Poskytovatelé sociální rehabilitace:

- veřejní poskytovatelé (např. DSS zařízení zřízená státní obcí nebo VÚC)
- neveřejní poskytovatelé (např. občanská sdružení)

Plátci sociální rehabilitace:

- Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny SR
- VÚC, obce
- dotace, granty EU nebo dalších soukromých subjektů
- příjemci sociální rehabilitace

PRACOVNÍ REHABILITACE V LEGISLATIVĚ

- **Zákon č.435/2004 Sb.**, o zaměstnanosti – udává základní legislativní rámec pro pracovní rehabilitaci
- **Vyhláška č.518/2004 Sb.**, kterou se provádí zákon o zaměstnanosti (upravuje individuální plán pracovní rehabilitace, poradenskou činnost a druhy nákladů hrazených úřady práce)
- **Oznámení č.15/2006**, stanovuje postup úřadů práce včetně tiskopisů používaných pro zabezpečování pracovní rehabilitace

PRACOVNÍ REHABILITACE DLE ZÁKONA O ZAMĚSTNANOSTI

➤ § 69, zákona č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti odst.2)

„**Pracovní rehabilitace je souvislá činnost** zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, kterou na základě její žádosti zabezpečují krajské pobočky Úřadu práce a hradí náklady s ní spojené.“

➤ odst.3)

Pracovní rehabilitace zahrnuje zejména poradenskou činnost zaměřenou na volbu povolání, volbu zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti, teoretickou a praktickou přípravu pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, zprostředkování, udržení a změnu zaměstnání, změnu povolání a vytvoření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.

Počet příjemců pracovní rehabilitace a náklady za období 2010 -2012

rok	2010	2011	2012
Počet osob (uzavřené IPPR)	145	96	93
Počet osob (ukončené IPPR)	104	115	55
Finanční náklady (v tis.)	3 594	3 116	1 786

- Na konci ledna 2013 čekalo na sepsání individuálního plánu pracovní rehabilitace **65** osob, které ve sledovaném období podali žádost o pracovní rehabilitaci.

Počet příjemců pracovní rehabilitace dle typu zdravotního postižení

rok	2010	2011	2012
<u>Zdrav. omezení:</u>			
1. st. invalidity	56	45	47
2. st. Invalidity	24	14	18
3. st. invalidity	48	23	21
OZZ	16	14	7
Doporučení OL- dočasná PN	1	0	0
Doporučení OSSZ	0	0	0
Odejmutá invalidita v posl. 12 měs.	0	0	0
<u>Postižení:</u>			
smyslové	27	8	13
duševní	50	40	30
tělesné	70	50	51

Dopady poskytnuté pracovní rehabilitace

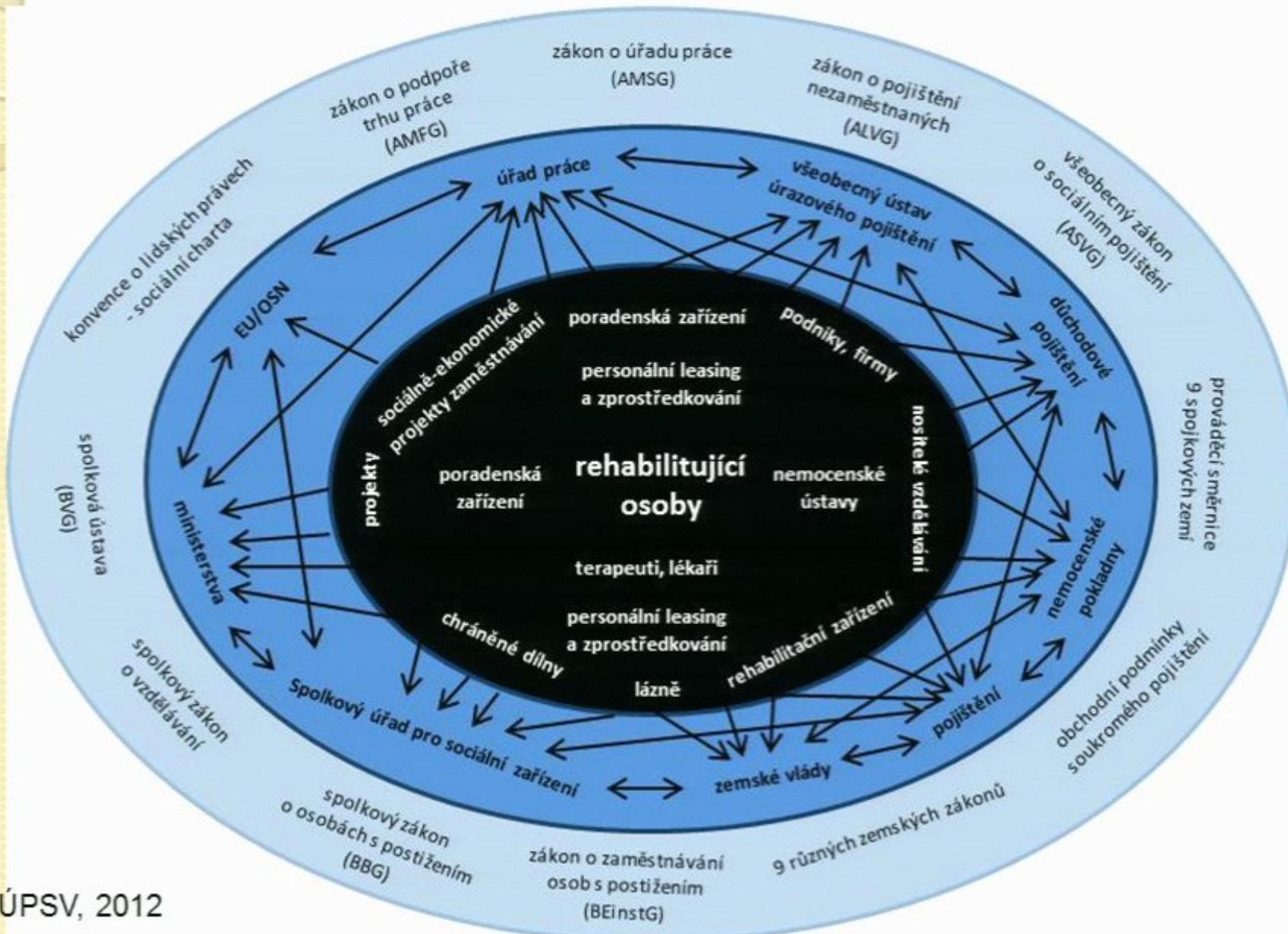
rok	2010 (104)	2011 (115)	2012 (55)
Otevřený trh práce	27	29	9
Chráněný trh práce	19	34	7
OSVČ	1	0	0
Neuplatnili se na TP	49	42	32
Neschopni prac. uplat.	8	10	7

Počty osob zařazených na jednotlivé formy PR

rok	2010	2011	2012
Poradenská činnost	57	29	63
Příprava k práci dle §72, odst. 2, písm. a)	12	12	10
Příprava k práci dle §72, odst. 2, písm. b)	66	47	29
Příprava k práci dle §72, odst. 2, písm. c)	30	15	21
Specializovaný rekvalifikační kurz	20	5	4
Příprava na bud. pov. podle zvl. práv. předp.	1	0	0
Jiná forma **	3	8	0

** zprostředkování zaměstnání Agenturou práce, vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání, **ergodiagnostika**

Rakousko- komunikace a propojení z hlediska rehabilitujících osob

Pracovnělékařské služby

- **Pracovnělékařské služby**
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (§53 a násl.)
- **zdravotní způsobilost k práci** (medical fitness assessment)
- a) poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství, nebo
- b) poskytovatel v oboru pracovní lékařství
- vyhláška č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče
- **Lékařský posudek o zdravotní způsobilosti k práci**

• Lékařská posudková činnost

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- **míra poklesu pracovní schopnosti** (invalidita)
- lékaři LPS
- vyhláška č. 359/1999 Sb., o invaliditě

Lékařský posudek o míře poklesu pracovní schopnosti

SOCIÁLNÍ EKONOMIKA VS. SOCIÁLNÍ EKONOMIE

- Sociální ekonomika je specifickou součástí národního hospodářství stojící mezi soukromým (ziskovým) a veřejným sektorem. Plní funkci nástroje řešení problémů sociálního státu i zmírňování důsledků ekonomické krize. Velkým přínosem je možnost rychlé reakce na konkrétní lokální problémy.
- Sociální ekonomie je věda, jež přistupuje k ekonomické teorii se zacílením na specifika spojená s člověkem jako ekonomickým subjektem. Klade důraz na hodnotové předpoklady.

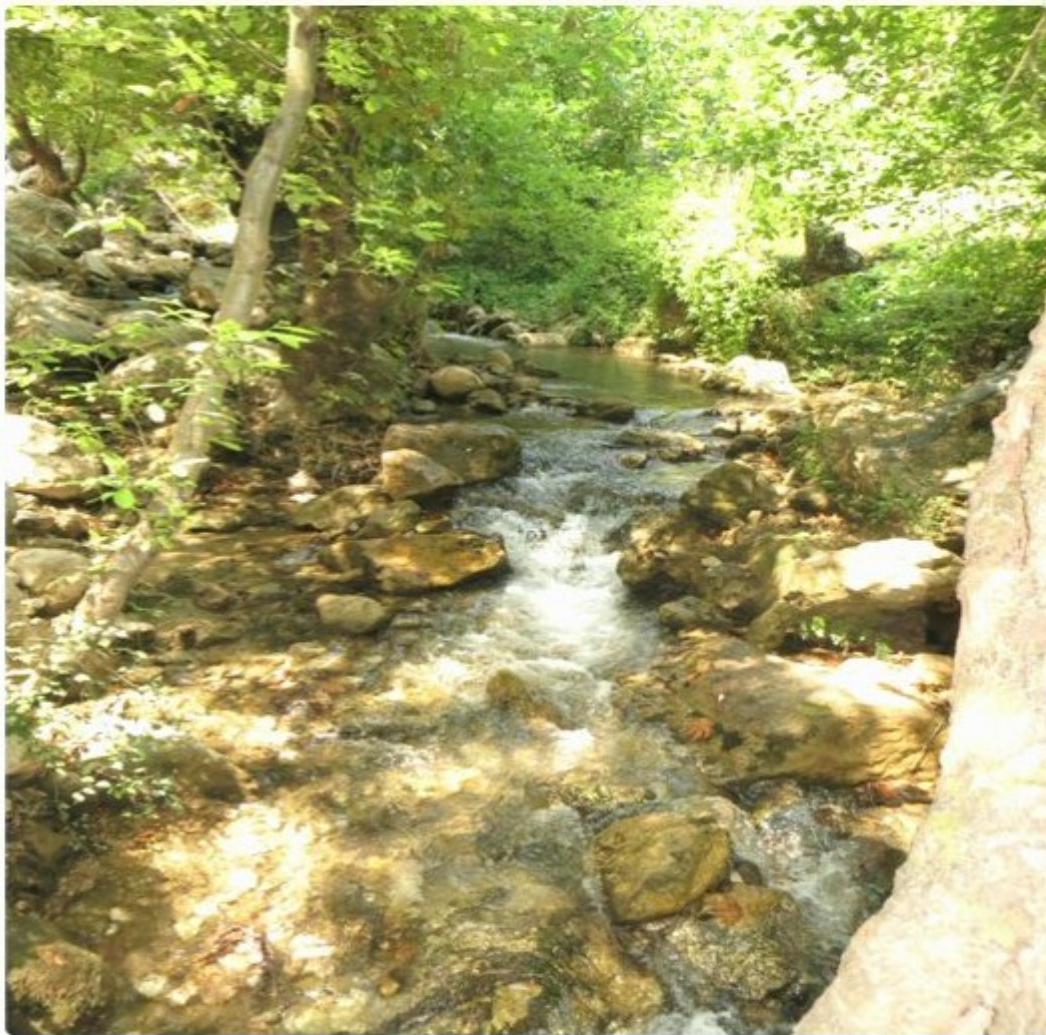
SOCIÁLNÍ PODNIK

- V současné ekonomice nalezneme mnoho subjektů zajišťujících fungování ekonomických a sociální vztahů. Nalézají se jak v občanském sektoru, tak v sektoru družstev či mezi klasickými firmami.
- **Sociální podnik** znamená nový typ ekonomického subjektu, který napomáhá integraci sociálně vyloučených osob zpět do společnosti. Cílem není dosažení zisku, ale sociálního užitku prostřednictvím ekonomických prostředků.

SOCIÁLNÍ EKONOMIKA – SOCIÁLNÍ POLITIKA

- Charakter sociální politiky ovlivňují čtyři základní faktory:
  - demografický vývoj,
  - sociálně ekonomické faktory,
  - společensko-politické determinanty a
  - mezinárodní aspekty.

DĚKUJI ZA POZORNOST
ROSTISLAV ČEVELA